

Marija ZELENKA

KLAPSKO PJEVANJE U HERCEGOVINI
*U povodu 20. obljetnice osnutka i
djelovanja klape Hrvoje*

Rad je napisan u povodu 20. obljetnice osnutka i djelovanja klape Hrvoje, koja je sastavni dio Hrvatskog glazbeno-pjevačkog društva Hrvoje Mostar.

Obrađen je i rad klape Mostar, prve klape u Hercegovini, čiji je dio članova zajedno s članovima crkvenog zbora bio osnivač klape Hrvoje. Obje klape su tijekom dugogodišnjeg rada snažno djelovale na kulturni, posebno glazbeni, razvitak u Mostaru i Hercegovini.

***Ključne riječi:** klapa Mostar, klapa Hrvoje, HGPD Hrvoje, 20. obljetnica.*

Uvod

Na kulturnom planu Hercegovine značajne rezultate polučile su dvije klape: Mostar i Hrvoje.

Rad je posvećen 20. obljetnici klape Hrvoje i obnavljanju HGPD Hrvoje Mostar, u čijem sastavu djeluje i nastavlja njegovu kulturnu i domoljubnu tradiciju.

Klapsko pjevanje došlo je iz susjedne Dalmacije u Hercegovinu i u njoj uhvatilo duboko korijenje. Klapska pjesma živi u nama i s nama, bodri nas, veseli, rastužuje, zabrinjava, a ipak najčešće stvara dobro raspoloženje. U njoj se zrcali more, osluškuje njegov žubor kada udara u žalo, u njezinim riječima obrađen je cijeli čovjekov život. U klapskoj pjesmi ostaje sjećanje na ljude koji su živjeli za naraštaje koji dolaze.

Korijen skupnog pjevanja u Mostaru vodi nas u 1956. godinu kada je kvartet sastavljen od M. Oneščuka, V. Vilenice, I. Knezovića i M.

Vučića započeo subotnje koncerte pred Klubom prosvjetnih radnika. Njihovo ugodno pjevanje privlačilo je sve više slušatelja željnih događanja u poslijeratnom razdoblju. Jedan od njih Vojmir Vilenica bit će i član novoosnovane klape Mostar.

Klapa Mostar – prva klapa u Mostaru

Počeci pravog klapskog pjevanja u Mostaru vezani su za ime i rad prof. Ilije Vasilja i godinu 1957. Tada se grupa ljubitelja klapskog pjevanja počela spontano sastajati da pjesmom izrazi životnu radost. Na opće zadovoljstvo i uz stručnu pomoć g. Vasilja njihovo pjevanje zvučalo je lijepo i skladno. I bili su sve primjećeniji. Nazvaše se oktet Mostar. Ozbiljan rad omogućio im je nastupe u Mostaru, Hercegovini, na radiopostajama Mostara, Sarajeva i Zagreba, a onda u okviru emisije RT Zagreb “*Smjerom putokaza*”. Oktet je činilo 8 veterana: Vojmir Vilenica, Tončo Vukoja, Mario Arapović, Ivica Mikulić, Mirza Mačkić, Mićo Vučić, Miroslav Diviš, a nešto kasnije ulazi u klapu Nikola Jurković sa svojim voluminoznim i specifičnim basom.

Promijeniše ime u *klapa Mostar*. Prvi nastup imali su u Učiteljskoj školi. Vremenom je dolazilo još članova: Ninoslav Zadro, Ivica Jurica, Ivica Lavrić, Zdenko Bubaš i Luka Buljan.

Sl. 1. *Klapa Mostar na jezeru Balaton (Madarska) 1963. godine.*

Nastupi i nagrade Klape Mostar na festivalu dalmatinskih klapa u Omišu

Od 1967. do 1981.g. klapa Mostar nastupala je na 15 festivala u Omišu. U tom petnaestogodišnjem razdoblju osvojila je 8 nagrada:

- 1972. g. III. nagrada stručnog žirija
- 1975. g. II. nagrada stručnog žirija i III. nagrada publike
- 1976. g. III. nagrada stručnog žirija i II. nagrada publike
- 1977. g. II. nagrada stručnog žirija i III. nagrada publike
- 1979. g. III. nagrada publike.

Sl. 2. Klapa Mostar na Omiškom festivalu.

Sl. 3. Voditelj klape Mostar Ilija Vasilj prima plaketu na Omiškom festivalu.

Taj festival se ističe jednostavnošću i osobitom vrijednošću što promovira izvornu pjesmu dalmatinskog podneblja.

Tako je na VIII. festivalu u Omišu u kategoriji naručenih pjesama, pobijedila pjesma kompozitora Ljube Stipišića *“Dalmatino, povišću pritujena”* koju je izvela klapa “D.C.” iz Vranjica. Po umjetničkoj vrijednosti i zahtjevnosti izvođenja ova pjesma spada u vrhunske dosege klapske pjesme.

Tako se klapa Mostar svrstala među najbolje dalmatinske klape toga vremena iz Splita, Dubrovnika, Šibenika, Trogira, Makarske i Opuzena. Poslije Ilije Vasilja voditelj postaje prof. Ante Vezilić.

Sl. 4. Klapa Mostar poslije nastupa.

Ostala je iza njih ploča s 12 pjesama¹

Klapa objavljuje ploču s 12 pjesama na kojoj pratnju čine voditelj prof. A. Vezilić, I. Mandolina, prof. Jozo Prizmić, II. mandolina i Vitomir Dugandžić, gitara.

Izvođači su: Ivica Mikulić, Vojmir Vilenica, tenori

Ninoslav Zadro, Ivica Jurica, baritoni

Nikola Jurković, Miroslav Vučić i Zdenko Bubaš, basovi.

Djeluju amaterski, bez sponzora, bez stalne pomoći.

Jedno vrijeme pomaže ih RKUD Abrašević, posebno prilikom gostovanja u inozemstvu. Tako je klapa Mostar gostovala po gradovima Italije, Mađarske i Poljske. Imali su veliki broj poštovatelja, a povremeno su im neke tvrtke donirale novac za odore, instrumente ili putovanja.

¹ Ta ploča je prenesena na CD.

Bili su više od klape, skupina mladih ljudi koje je osim ljubavi prema glazbi, vezalo i iskreno prijateljstvo. Ponekad su pjevali suprugama prigodom rođendana, a najčešće supruzi voditelja Vasilja – Mari u čijem bi se stanu zaorila pjesma ljubavi i poštovanja prema domaćici kojoj muž često izbiva iz kuće provodeći vrijeme s njima bez ikakve novčane naknade.

Klapa Mostar ostavila je svijetao trag u glazbenoj i kulturnoj povijesti Hercegovine a njezini članovi bili su mnogim mladim talentiranim ljudima putokaz kako treba živjeti i raditi.

Klapa Hrvoje nastavlja tradiciju klapskog pjevanja u Mostaru

Životne okolnosti dovele su do osipanja i prestanka rada klape Mostar. Međutim, entuzijasti iz klape Mostar: Vitomir Dugandžić i Vojmir Vilenica, te članovi crkvenog zbora Josip Merdžo, Ivica Lavrić, Nikica Hrkač, Luka Buljan, Dragan Filipović i Mirko Golemac osnivaju novu klapu.

Demokratske promjene 1990. g. omogućuju obnavljanje kulturnih društava s nacionalnim predznakom. Tako Hrvatsko glazbeno pjevačko društvo Hrvoje obnavlja rad i u njegovo okrilje ulazi novoosnovana klapa kojoj daju ime klapa Hrvoje jer sjećanja na to prestižno društvo živi u srcima ljudi.

Uskoro je zbog rata zamro rad ostalih novoosnovanih sekcija Društva Hrvoje, samo klapa nastavlja rad čuvajući i prenoseći ideju Društva.

Sl. 5. *Klapa Hrvoje u Italiji 1992. godine.*

U tim ratnim uvjetima klapa se priključuje ART-forces – umjetničkoj postrojbi HVO-a, nastupa uz bojišnicu bodreći branitelje.

U Širokom Brijegu sudjeluje na obnoviteljskoj skupštini Napretka 22. V. 1991. g.

Već 20. VI. 1991. g. klapa Hrvoje predstavlja se u Franjevačkom samostanu u Mostaru cjelovečernjim koncertom i tako nastavlja tradiciju HGDP Hrvoje da ostane “svjetionik Hrvatima i prikladan simbol otpora prema tuđinu”.²

Sl. 6. Klapa Hrvoje pred Kosačom.

Nastup na Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu

Na 26. festivalu dalmatinskih klapa u Omišu osvaja nagradu kao najbolji debitant. U Slobodnoj Dalmaciji o tom nastupu napisao je Miljenko Grgić, član odbora festivala ovo:

“Najviše aklamacija pobrala je klapa Hrvoje iz Mostara kako zbog ‘privilegije’ što njihove glazbene pripreme započinju, a često i prati, intonativna podrška neprijateljskog topništva. Čak i uz ovakvu potporu ništa ih nije spriječilo da pripreme program koji ih je glazbeno i duhovno povezaao s razgranatom porodicom klapa s omišskog festivala.”³

Kada se uzmu u obzir strogi kriteriji ovog festivala: intonativna čistoća, ritmička preciznost i stabilnost, usklađenost glasova, a posebno emocionalna

² Alija Kebo, Oslobođenje, 20. VI. 1991. g.

³ Miljenko Grgić, Slobodna Dalmacija, 1992. g.

proživljenost teksta, jasno je da je klapa Hrvoje u kratkom vremenu dostigla visok umjetnički stupanj.

U studenom 1992. g. klapa Hrvoje s klapama iz Hrvatske nastupa u Koncertnoj dvorani "Vatroslav Lisinski" u Zagrebu pred prvim hrvatskim predsjednikom dr. Franjom Tuđmanom. Za taj događaj vežu je najljepše uspomene. Poslije svečanog prijema svih klapa u Dvercima na poziv g. Žarka Domljana, potpredsjednika Sabora, u povijesnoj dvorani Sabora pjevaju spontano i oduševljeno. Bili su to značajni dani za sve Hrvate, a za članove klapa nezaboravan doživljaj.

Neposredno poslije toga nastupa u Osijeku na humanitarnom koncertu za obnovu srušenog osječkog kazališta.

Ipak, najčešće nastupa u Mostaru pjevajući izvorne, dalmatinske, domoljubne, zabavne i zborne pjesme. Gotovo da nema važnijeg događaja na kojem klapa ne daje svoj glazbeni doprinos diljem Hercegovine.

Pored Omiškog festivala sudjeluje na Splitskom, na večeri domoljubne pjesme, te na Melodijama Mostara s Rankom Bobanom i pjesmom "Bit će zora, bit će dana".

Najsnažniji dojam ostavila je pjesma "Ruševina crkve sv. Petra i Pavla" na tekst Krešimira Šege a melodiju je skladao Vitomir Dugandžić.

Glazbeno upotpunjuje predstavu u "U godinama gladi" Ante Marića u Zagrebu, Stuttgartu, Kölnu, gdje među našim iseljenicima doživljava veliki uspjeh.

Sl. 7. Klapa Hrvoje u Čapljini 1996. godine.

Humanitarna djelatnost klape Hrvoje na turnejama u Europi i Americi

Svoj humanitarni rad klapa obavlja u Italiji, Švicarskoj i Americi prikupljajući pomoć za stanovništvo nastradale Hercegovine.

Zahvaljujući g. Antoniju Strohia, humanitarcu iz Italije, nastupa u gradovima: Perugia, Pompei, Napoli, Maricino, Salerno, Foggia, Massina, Catania i Rim, gdje je imala trinaest nastupa i prikupila pomoć odjelu za skrb HVO-a. Tu je sudjelovao i fra Slavko Barbarić organizirajući molitvene skupove.

Sljedeće, 1993. g., na drugoj turneji po Italiji, klapa Hrvoje prikuplja pomoć u hrani. Tako se uvjerila da Talijani snažno suosjećaju s napaćenim hercegovačkim pukom.

I naši iseljenici u Americi oduševljeni su nastupom klape Hrvoje u američkim gradovima Pittsburgu i Ambrice. Poseban doživljaj je nastup uživo na radiopostaji.

Turneja po švicarskim gradovima: Steinach, Berg, St. Gallen, Tübach, bila je vrlo uspješna. Prikupljena sredstva uporabljena su za izgradnju porušene crkve sv. Petra i Pavla u Mostaru.

Zahvaljujući nastupima klape Hrvoje ljudi tih krajeva saznali su o teškoćama i nesreći koju je preživljavao narod naših krajeva tijekom rata.

Suradnja s kulturnim ustanovama i pojedinim umjetnicima

Klapa Hrvoje suraduje s Maticom hrvatskom iz Mostara, Napretkom, Sveučilištem, ali i s istaknutim pojedincima koji gostuju u Mostaru:

- s Vicom Vukovim prigodom promocije njegove knjige, Gibbonijem, Martinom Gojčetom, Zoricom Kondža, Majom Blagdan, Janjom Vuletom, Michaelom Yorkom, prilikom promocije filma “Gospa”.

I. CD klape Hrvoje

Klapa 2001. g. na uspješnom koncertu u HD hercega Stjepana Kosače promovira svoj prvi CD “*Pjesmo moja hercegovačka*”.

U snimanju CD-a sudjeluju: Pavo Sušac, Živko Ključec, Ivica Rozić, Anđelko Glibić, Mirko Golemac, Franjo Šandrk, Dragan Filipović i voditelj Klape Vitomir Dugandžić.

Koncert u Tuzli 2005.g. okupio je veliki broj slušatelja. Iste godine HGPD Hrvoje u suradnji s HD hercega Stjepana Kosače organiziraju božićni koncert pod geslom – *Hercegovini s ljubavlju* – na kojem nastupa

velik broj hercegovačkih klapa. Taj koncert postaje tradicionalnim i 2008. g. posvećen je 120. obljetnici HGPD Hrvoje. Na tom veličanstvenom koncertu nastupilo je 16 klapa iz Hercegovine. Tako je klapa Hrvoje bila poticaj za rad i osnivanje klapa i u najmanjim mjestima Hercegovine.

Na promociji Monografije o 120. obljetnici Hrvoja 14. 12. 2009. g. u HD hercega Stjepana Kosače, klapa je svojim nastupom pokazala da je značajan čimbenik toga Društva.

Slijedi niz nastupa u Mostaru, a vrijedno je istaknuti suradnju s Maticom hrvatskom na koncertu u prigodi dodjele nagrada značajnim osobama Internacionalne lige humanista. Među nagrađenima, pored predsjednika g. Josipa Muselimovića, bila je gđa Doris Pač i gđa Dubravka Šuica. U čast Dubrovčanke posebno je pripremljena pjesma "Kad zazvone dubrovačka zvona".

Klapa Hrvoje uveličala je i dokumentarnu izložbu u organizaciji Galerije Aluminijske i HGPD Hrvoje u Mostaru 15. 9. 2010. g., pod naslovom "Iz starog Hrvojeva albuma". Tom izložbom je započela proslava 20. obljetnice djelatnosti klape Hrvoje. Tako su slike i glazba, staro i novo, prošlo i sadašnje u sprezi, dali nezaboravan doživljaj i okupili značajan broj mostarskih uglednih građana.

Sl. 8. HGPD Hrvoje u Zagrebu.

U Napretkovom domu u Zagrebu 28. 10. 2010. g., promovirani su dugogodišnji rezultati rada HGPD Hrvoje i Klape Hrvoje kao njegove sastavnice. Promociji je nazočio i gradonačelnik Zagreba g. Milan Bandić,

koji je toplim riječima pozdravio skup i zaželio Društvu i Klapi uspjeh u daljnjem radu. O važnim događajima govorili su Marija Zelenika, predsjednica Društva, g. Josip Merdžo, dopredsjednik i Mario Vučić, tajnik Društva.

Specijalni gost bio je Goran Matović, Mostarac, glumac i kulturni radnik. Nadahnuto i toplo govorio je o Mostaru, njegovoj prošlosti i sadašnjosti. Poseban dar klapi Hrvoje dvjema pjesmama dala je prijateljska klapa iz Zagreba "Prvi Snježanin komin" čiji je član Franjo Šandrk, nekadašnji član Hrvoja. Druženje uz domjenak nastavilo se još dugo.

Klapa Hrvoje nastupila je u emisiji Lijepom našom RTV Hrvatske na Napretkovom dobrotvornom koncertu u Sarajevu, a novac je prikupljen za stipendiranje studenata u BiH.

Pred klapom Hrvoje su veliki zadaci: snimanje II. CD-a s 10 novih pjesama, gostovanje u Širokom Brijegu i Sarajevu, VI. božićni koncert koji će ove godine biti posvećen upravo klapi Hrvoje.

U radu klape Hrvoje tijekom ovih 20 godina sudjelovao je 21 član. Evo njihovih imena:

Vitimir Dugandžić, voditelj, II. tenor, mandolina	
Mirko Golemac, bariton, gitara	
Josip Merdžo, bariton, mandolina	
Dragan Filipović, bas	
Vojmir Vilenica, II. tenor	1990. g.
Ivica Lavrić, bas	
Luka Buljan, tenor	
Nikica Hrkać, tenor	
Anđelko Glibić, bariton, solist	1991. g.
Zdenko Bubaš, bas	
Miro Marić, II. tenor, gitara	1993. g.
Marinko Marić, tenor	1994. g.
Ivica Rozić, II. tenor, mandolina	1996. g.
Franjo Šandrk, bas	
Pavo Sušac, tenor	1997. g.
Živko Ključec, tenor, stručni suradnik	2000. g.
Berislav Sušac, bariton	2008. g.
Mario Vučić, bas	2008. g.
Dragan Burić, bas	2008. g.
Marija Bošnjak, tenorina	2009. g.
Vanja Gavran, tenor	2010. g.

Sl. 9. *Klapa Hrvoje 2009. godine.*

Danas u Hercegovini djeluje dvadesetak klapa, ali klapa Hrvoje spada u sami vrh ne samo po broju nastupa (preko 900) već i po kvaliteti i raznolikosti programa koji izvodi.

Vidljiva je skladnost njihovog muziciranja, serioznost nastupa i to pokazuje ne samo njihovu ljubav prema glazbi, već i iskreno i duboko prijateljstvo koje ih veže.

Svim članovima klape Hrvoje i starim i novim, prigodom 20. obljetnice osnutka i djelovanja želim mnogo uspjeha u zajedničkom radu i privatnom životu.

Hvala im što su pokazali svoje domoljublje tijekom rata kada je hercegovačkom čovjeku bila najpotrebnija pjesma vjere i nade.

Zahvaljujem g. Berislavu Vasilju i g. Vojmiru Vilenici na ustupljenoj dokumentaciji.

Sažetak

Organizirano klapsko pjevanje u Mostaru započinje klapa *Mostar* koncem 60-ih godina 20. stoljeća. Skupina ljubitelja klapske glazbe, pod stručnim vodstvom prof. Ilije Vasilja, spontano se okuplja i uvježbava ne

samo klapske pjesme, već i druge vrste višeglasnog pjevanja. Nastupa u Mostaru i Hercegovini, ali gostuje i u inozemstvu: Italija, Francuska, Mađarska i Poljska.

Na Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu tijekom dužeg vremena dobiva osam raznih nagrada stručnog žirija i publike. Klapu Mostar preuzima prof. Ante Vezelić i tada objavljuju ploču, koju kasnije prenose na CD.

Već 1990. g. Stari članovi klape *Mostar* s članovima crkvenog zbora osnivaju klapu *Hrvoje*, koja se uključuje u obnovljeno *HGPD Hrvoje*. Ta klapa djeluje tijekom rata kao dio umjetničke postrojbe HVO-a. Sudjeluje na humanitarnim koncertima u Hrvatskoj, Italiji, Austriji, Švicarskoj i Americi.

Na Omiškom festivalu 1992. g. dobiva nagradu kao najbolji debitant. 2001. g. Objavljuju CD naslova "*Pjesmo moja hercegovačka*", a ove godine i drugi.

HGPD Hrvoje organizira božićni koncert "*Hercegovini s ljubavlju*" na kojem sudjeluju i druge hercegovačke klape.

Klapa *Hrvoje* je uzor i poticaj mladim ljudima za osnivanje klapa diljem Hercegovine.